

Frá Argja Hospitali til Landssjúkrahús

Leygardagin var hátíðarhald á Landssjúkrahúsinum, í sambandi við at Landssjúkrahúsið fyllir 70 ár 23. februar. Kristianna Rein, formaður í stýrinum fyri Landssjúkrahúsið helt røðuna, sum vit prenta her

Nú vit í dag skulu lata eina framsýning upp í sambandi við at Landssjúkrahúsið fyllir 70 ár, fari eg í stuttum at triva í nøkur søgulig minni.

Tað er sera lítið vit vita um heilsuviðurskiptini í Føroyum tær fyrstu öldirnar, fólk búðu her í oyggjunum. Fleiri sagnir siga tó frá um svarta deyða, sum herjaði um meginpartin av Europa og eisini her í Føroyum miðskeiðis í fjúrtandu öld.

Føroyingar vóru kristið fólk, so tað er eingin ivi um, at læknakønir prestar og munkar hava tikið sær av sjúkum fólkum og annars hjálpt uppá heilsuna. Fyrsti lækni, sum kom til Føroya, er bartskerarin Gabriel Mitens, sum var lækni her frá 1584 til 1619, sum umframt at virka sum lækni, ein part av embættisíðni síni eisini var sorenskrivari.

Stovnað í katólskari tíð

Fyrsta sjúkrahúsið í Føroyum var Argja hospital. Nær Argja hospital er bygt, vita

vit ikki, men vit vita, at tað var har í 1547. Um stovnina av Argja hospitali vita vit bert, at tað er stovnað í katólskari tíð, t.v.s. fyri trúbotina í 1539, og tað hevur uttan iva ligið undir bispasetrinum í Kirkjubø. Argja hospital var bygt at húsa spítalskum sjúklingum, og Lucas Debes skrivur í bók síni frá 1673, at hospitalið fyrr í tíðini kundi hýsa 12 spítalskum. Men Argja hospital var ikki bert tilhald hjá spítalskum. Onnur, sum vóru fyri sosialari vanlagnu, kripil og ófullfær fingur eisini innivist har.

Seinasti spítalski sjúklingurin á Argjum doyði í 1740, men seinasti Argjalimur, sum sjúklingarnir vórðu nevndir, doyrt tó ikki fyrr enn í 1752.

Argja hospital verður selt á uppboð í 1828 og keypti Andrass Mortansson av Hólabagnum í Hvalba ognimar. Árið eftir fluttu Andrass og kona hansra Elsupa, sum var ættað av Kjalnesi í Kollafirði, á Argja at búgva og grundaðu Argja bygd. Tey vóru røsk,

ágrýtin og dugnalig fólk og eftirkomarar teirra eru kendir langt út um landoddarnar, teir eru bæði arbeiðsmenn og dugnaligir, hvør á sínum øki.

Sjúkrahúsið í Lágabø

Fyrsta veruliga sjúkrahús í Føroyum varð í 1829 bygt í Lágabø, norðan fyri Sharpsholið í Havn. Hetta hospital varð bygt fyri peningin, sum fekkst fyri søluna av ognunum á Argjum og var skuldarfrítt, tá ið tað varð tikið í brúk. Tað var Tillisch, amtmaður, sum saman við landskirurginum Manicus skipaði fyri byggingini. Hospitalið var nærmast ein sjálvsogvarstovnur, sum fekk rakstrarpening frá Kongaliga Eindahlinum og kongsjorsðini, og hevði eitt fimm manna stýri, mánnað við landsins fremstu embættismonnum. Hesa skipan við sjúkrahússtýri hava vit havt síðan.

Tillisch amtmaður má hava verið sannur framburðsmaður at hava fingið til Føroya. Við almennari

Kristianna Rein, formaður í stýrinum fyri Landssjúkrahúsið, helt røðu á hátíðarhaldinum í sambandi við at Landssjúkrahúsið nú er 70 ár.

Á framsýningini í Veitsluhøllini eru nógv gomul amboð, sum hava verið nýtt gjøgnum tíðirnar. Her er ein respirator frá 1930. Eingin minnsti tó, um hann hevur verið brúktur. Marner Simonsen, fyrrverandi yvirlækni sigur, at hann ikki hevði verið nýttur, tá hann kom á sjúkrahúsið at arbeiða í 1940. Jenny Kragesteen tosar her við Marner

peningainsavnan fekk hann saman við øðrum sett á stovn ein arbeiðsskúla í Fútastovu - Fútastova er húsið har sum handilin hjá

Carl á Lag er. Hann fekk amboð og tilfar at virka við, og har virkaðu 20 gentur á skúlanum. Tær virkaðu alt, ið tað nýbygda hospitalið í Havn tørvaði, seingjarklæði, teppir, lók, handklæðir o.a. Jú, tey vóru sanniliga sjálvbjargin her í Havn. Tað er neyvan nakar í Føroyum í dag, sum heldur seg til at virka alt, ið Landssjúkrahúsinum tørvar av seingjarklæðum, handklæðum o.s.fr.

1000 sjúkrasystur

Hospitalið á Lágabø var í nýtslu í næstan eina heila öld og her byrjaði útbúgvingin av sjúkrasysturum í Føroyum, tá ið tvær Diagonissur síðst í 1890'um fóru at læra ungar, føroyskar gentur sjúkrarøkt. Seinni, um 1935, kemur ein meira skipað útbúgving, sum fylgdi útbúgvingini í Danmark og sum gav

sjúkrasysturum eitt góðkent prógv. Sjúkrasysturaskúlin í dag varð stovnaður í 1960. Tað munnu vera meira enn 1000 føroyskar gentur, sum gjøgnum tíðina hava fingið útbúgving og lívsstarv sum sjúkrasystur, sum hava lært her, og eru nógv av teimum farnar út í stóru verð at arbeiða við hesi góðu barlast. Tað er mín vón, serliga í hesum búskaparliga ringu tíðum, at sjúkrasysturaskúlin verður styrktur og kann útbúgva enn fleiri sjúkrasystur enn í dag, tí hetta er ein sera góð algtjóða góðkend útbúgving og stórliga brúk er fyri sjúkrasysturum um allan heimin.

Í 1924 verður nýtt sjúkrahús bygt. Dronning Alexandrines Hospital varð bygt úti við Sandágerð og tað var H. C. W. Tórgarð arkitektur í Havn, sum teknaði nýggja hospitalið og havnarmenn arbeiðdu. Tá ið Christian 10. kongur og Alexandrina drottning vóru og vitjaðu í Havn í 1921 varð grundarsteinurin til tað nýggja hospitalið lagdur og samstundis gav drottningin loyvi til at hospitalið bar hennara navn.

Gamlar bókur eru á framsýningini, har ymisk hevur verið skrivað upp. Her síggjast blóðgevarar, sum hyggja í bók, har fólk vóru skrásett. Hergerð Joensen, laborantur í básinum fyri laborantar

